

*EL MANUAL DE 1700 DE JAUME ESTEVE,
NOTARI DE PERPINYÀ, DE JOAN PEYTAVÍ DEIXONA*¹

Joan Peytaví publica el manual del notari Jaume Esteve i Lloran, de Perpinyà, de l'any 1700, en una edició patrocinada per la Fundació Noguera en la seva col·lecció *Acta Notariorum Cataloniae*. El manual es troba en l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals de la mateixa ciutat.

1. Barcelona, Fundació Noguera, 2004, col·lecció «*Acta Notariorum Cataloniae*», 15, 675 p.

L'autor, en la introducció de l'obra, es refereix en un primer apartat als arxius notariais nord-catalans i, particularment, a la Notaria a Perpinyà (amb una trentena de notaris l'any 1700). S'ha de recordar que els comtats de Rosselló i Cerdanya ja formen part aleshores del regne de França, arran el Tractat dels Pirineus (1659-1660). Després Peytaví se centra en la persona del notari Esteve, natural de Prada de Conflent, i n'elabora una biografia bastant completa (origen, família, esposa i fills, etc.), fins la seva mort el 1722 (amb detall de l'inventari dels seus béns).

El volum que es publica està format per onze quaderns amb uns 550 folis i conté 471 documents que es transcriuen en aquesta edició; el primer és de desembre de 1699, i el darrer del mateix mes de 1700. Les transcripcions dels documents presentades estan fetes per Esteve i pel seu oficial Josep Sunyer (que també serà notari a Perpinyà).

A continuació, el nostre autor ens explica que la data triada, el 1700, no és casual, ja que ho ha fet perquè justament aquell any a França es publica un edicte (2 d'abril de 1700) que prohibeix l'ús del català als antics comtats de Rosselló i Cerdanya en els actes civils i administratius (en l'àmbit eclesial perdura encara fins 1736). Fins i tot es transcriu traduït aquest edicte. El cas és que es posa de manifest com aquell any es produeix el canvi de llengua, amb els defectes propis en l'ortografia i la gramàtica per la falta de coneixement del francès per part dels notaris.

D'altra banda, el manual en sí ens aporta també nombrosa informació de la ciutat i del seu territori, d'ordre històric, econòmic, filològic, etc. Així podem obtenir una descripció detallada de la ciutat amb els seus carrers i places, les seves esglésies, etc.; obtenim informació geogràfica i toponímica del territori fora de Perpinyà; trobem dades de població i sobretot de la societat perpinyanesa, de la seva noblesa, de juristes, de mercaders, dels càrrecs municipals, de metges i menestrals, etc., que hi resideixen o hi exerceixen la seva professió, etc.

Quant al contingut del manual d'Esteve, l'autor en destaca aquells documents que ens ofereixen informació històrica del moment; els que ens informen de les condicions econòmiques de la ciutat i de la població a partir dels contractes censals, cartes de gràcies, etc.; els que es refereixen a la recaptació de drets senyorials (concretament de lluïsmes) per la senyoria de la Roca d'Albera; i d'altra informació molt concreta i particular de determinades famílies de la ciutat, etc.

Peytaví realitza un estudi lingüístic del manual, i així refereix que s'utilitzen el llatí, el català i el francès, com també formes dialectals del català septentrional, i que s'hi troben sovint gal·licismes del català i castellanismes.

Al final de l'estudi introductori s'expliquen els criteris de transcripció seguits per l'autor (amb la major fidelitat al document original), i es llisten els tipus de moneda i les mesures de superfície i de longitud que se citen en el manual.

Tot seguit es transcriuen els 471 documents del manual, de contingut divers com s'ha dit (pàgines 49 a 640). I s'incorpora un índex antroponímic extret de la documentació que es publica, així com un altre índex toponímic; tots dos molt complets i detallats, de gran interès com és habitual en aquests casos.

En conjunt Peytaví ens presenta un excel·lent treball, ben elaborat, amb profusió de dades de tot tipus sobre el Perpinyà de 1700, un moment d'altra banda decisiu en el procés d'assimilació dels comtats catalans de Rosselló i Cerdanya pel regne de França. Una edició documental que també ens permet aprofundir i, molt especialment, en la història juridicoinstitucional d'aquests territoris de la Catalunya Nord, de gran interès per als historiadors del dret i per als estudiosos en general.

Josep Serrano Daura

Universitat Internacional de Catalunya